

DEN POLITISKA KUNSKAPEN BLAND UNGDOMAR I FINLAND – BRA ELLER DÅLIG?

Unga i Finland placerar sig i toppen i en internationell jämförelse bland 38 länder när det gäller samhällskunskaper, men endast 46 % angav sig vara intresserade av samhällsfrågor i Finland. Det rapporteras i en artikel i Hufvudstadsbladet onsdagen den 30 juni 2010.

Text: Henrik Serup Christensen

D

et kan verka paradoxalt att en hög grad av kunnande om det politiska systemet inte också bidrar till ett ökat intresse för samhällsfrågor och får ungdomar att vilja vara med och påverka den politiska utvecklingen. All forskning om politisk kunskap tyder på att individer med hög grad av kunskap om hur samhället fungerar också är mera intresserade av och aktiva i politiken. Kunskap om hur demokratin fungerar antas även vara en nödvändig förutsättning för att man ska kunna fungera som demokratisk medborgare. Att sådana samband inte gäller hos ungdomar i Finland är därför förvånande. En möjlig orsak är att skolsystemet ensidigt fokuserar på att lära ut faktakunskaper snarare än färdigheter att verkligen fungera som medborgare. Kunskapen är i bästa fall en nödvändig, men inte tillräcklig förutsättning för det aktiva medborgarskapet. Även om det är bra att undervisningen i de finska skolorna ger de nödvändiga förutsättningarna för ett aktivt demokratiskt deltagande, är det ett problem om dessa förutsättningar inte samtidigt resulterar i ett ökat intresse för att delta aktivt i denna

samma demokrati. Därför finns det all orsak att fundera på hur undervisningen i skolorna kan främja mera än bara inläringen av fakta.

Samtidigt finns det svårigheter i att jämföra politisk kunskap mellan länder vilket ger upphov till osäkerhet om resultatens tillförlitlighet. Artikeln är baserad på en enkätundersökning bland ungdomar i åldern 13-14 om deras beredskap att axla sina medborgarliga plikter. (Mera information om projektet finns på dess hemsida: <http://iccs.acer.edu.au>). Även om man bortser från de problem som enkätundersökningar alltid dras med, finns det i detta fall specifika problem som gör det svårt att dra säkra och tydliga slutsatser.

Ovanför entrén till den samhällsvetenskapliga institutionen vid University of Chicago lär ha funnits en inskription: 'Kunskap som inte kan mätas är otillräcklig'. Oberoende av om inskriptionen finns kvar är tankegången att samhällsvetenskapen borde hålla sig till att mäta och analysera väldefinierade begrepp ännu idag framträdande. Tyvärr finns det en rad centrala begrepp om vilka det har varit svårt, för att inte säga omöjligt, att uppnå samförstånd om hur de bäst definieras och operationaliseras. Denna oenighet beror inte på samhällsvetenskapens brist på mognad, som det ibland uttrycks, men på den inneboende komplexiteten i de samhälleliga begreppen. När det kommer till frågan om politisk kunskap har forskare oftast "löst" problemet genom att fokusera på faktafrågor om politiken. Även om man är medve-

ten om att kunskap inte enbart handlar om att kunna återge fakta – att måttet inte infångar undersökningsobjektets komplexitet – hoppas man att användningen av en vettig approximation kan göra det möjligt att dra slutsatser om fenomenet i sin helhet.

Forskarna bakom den aktuella undersökningen hoppar lätt över de begreppsliga svårigheterna och noterar i sin preliminära rapport endast att medborgarkunskap har definierats brett och inbegriper både faktakunskap och förmågan att förstå vad medborgarskap innebär och kräver. De skiljer därmed mellan kunskap uppfattad som faktakunskap och som förmågan att analysera och resonera. De är därmed – troligen i motsats till skolorna i Finland – medvetna om att kunskap inte bara handlar om inläring av fakta, utan också omfattar andra aspekter.

Men ändå är det svårt att jämföra resultaten mellan länder, speciellt när länderna är så olika som i denna undersökning. Undersökningen inkluderar både demokratiska länder och en rad länder som i bästa fall är på väg att bli demokratiska. Därtill finns det betydande skillnader mellan länderna då det gäller den ekonomiska utvecklingsnivån. För att kunna jämföra resultaten av internationella undersökningar är det nödvändigt att de mått som används – i detta fall de frågor som mäter kunskapen – fungerar på samma sätt i alla länderna. Här finns det problem både när det gäller faktafrågorna och frågorna som ska ge en bild av förmågan att resonera.

Det är ofta olika slags kunskap som är relevant i olika slags politiska system. I de flesta parlamentariska system är det en relevant fråga om respondenten kan nämna statsministerns namn. Om en person inte kan svara på detta kan vi rimligtvis säga att personen inte har en hög grad av politisk kunskap. Men exakt samma fråga har inte samma innebörd i Frankrike, eftersom presidenten där har en

på att de har producerats med hjälp av barnarbete. Respondenten presenteras för fyra tänkbara motiv för detta: 1) att han inte tror att skorna har bra kvalitet eftersom de har producerats av barn, 2) att han inte vill stöda firman som producerat skorna, 3) att han inte vill stöda barnen som producerat skorna, eller 4) han är missnöjd med att ha betalat mera än skorna faktiskt är värda. Alternativ två, som pekar på en form

Tyvärr finns det en rad centrala begrepp om vilka det har varit svårt, för att inte säga omöjligt, att uppnå samförstånd om hur de bäst definieras och operationaliseras. Denna oenighet beror inte på samhällsvetenskapens brist på mognad, som det ibland uttrycks, men på den inneboende komplexiteten i de samhälleliga begreppen.

mycket viktigare roll. På samma sätt är det rimligtvis svårt att jämföra frågor om de politiska partierna mellan ett land med 2-3 relevanta partier som i Storbritannien och ett land med 7-8 partier representerade i parlamentet som i Finland. Faktakunskapsnivån påverkas av hur lätt eller svårt det är att förstå det politiska systemet i ett land, vilket medför att resultaten åtminstone delvis mäter systemets komplexitet snarare än befolkningens faktakunskap. Detta är ett återkommande problem som gör det svårt att jämföra politisk faktakunskap mellan länder.

Också när det gäller att fastställa skillnader i förmågan att analysera och resonera finns det svårigheter. Ett bra exempel ur den preliminära rapporten är en fråga som är avsedd att mäta respondentens förmåga att förstå bakgrunden till politiska handlingar. Frågan presenterar ett hypotetiskt exempel med en ung man som inte vill gå i ett par skor efter att han fått reda

av etisk konsumtion, är här det riktiga alternativet, och hela 92 % av de finländska deltagarna har svarat rätt på denna fråga. För att kunna svara "rätt" på denna typ av frågor måste respondenten rimligtvis förstå det sammanhang som handlingen i fråga är tänkt att ingå i. Det är kanske inte förvånande att respondenter från till exempel Thailand, Indonesien och Dominikanska republiken har haft svårare att svara på frågan. Sådana etiska resonemang ser ganska säkert annorlunda ut när det finns större chans att man själv har producerat än köpt skorna. Det blir därför snudd på omöjligt att jämföra resultaten för fattiga producentländer och rika konsumentländer.

Fastän jag ovan nämnt flera exempel som visar på svårigheterna i denna typ av undersökningar, betyder det inte att sådana undersökningar är onödiga eller värdelösa. Det är bara nödvändigt att vara uppmärksam på den osäkerhet som alltid finns. ■